Polecenia podsumowujące

1. Opisz uwarunkowania geograficzne, które miały wpływ na rozwój cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu.
2. Scharakteryzuj system organizacji państw na terenie Mezopotamii.
3. Podaj nazwy imperiów, które powstały w Mezopotamii.
4. Przedstaw największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii.

W dorzeczu Tygrysu i Eufratu

3

Podsumowanie

Narodziny cywilizacji na Bliskim Wschodzie

Urodzajne gleby w dolinach rzek i łagodny klimat sprzyjające osadnictwu, rolnictwu i hodowli.
Tworzenie i utrzymywanie systemów irygacyjnych.
Powstanie administracji koordynującej prace osady.
Organizacja władzy w obrębie miast-państw.
Wynalezienie pisma.
Sumerowie i Akadowie – pierwsze wysoko rozwinięte cywilizacje w dorzeczu Tygrysu i Eufratu w Mezopotamii na Bliskim Wschodzie.

Sumerowie

Osiedlenie się w Mezopotamii w IV tysiącleciu p.n.e.
Brak scentralizowanego państwa.
Wiele miast-państw: Ur, Uruk, Kisz, Nippur, w III tysiącleciu p.n.e. liczące nawet po 10 tys. mieszkańców.
Centralny punkt miasta – ziggurat ze świątynią lokalnego boga oraz licznymi magazynami zbożowymi.
Pismo klinowe utrwalane na glinianych tabliczkach.
Kult bogów opiekuńczych (politeizm).
Ustrój teokratyczny – władza polityczna w rękach kapłana bóstwa opiekuńczego.
Epos o Gilgameszu – opowieść o bogach i władcach.

Pierwsze imperia w Mezopotamii

Imperium akadyjskie
- pierwsze w dziejach imperium
- powstanie w wyniku zwycięstw Akadyjczyków nad Sumerami ok. 2250 p.n.e.
- Sargon I Wielki – twórca imperium z tytułem „króla świata"
- przejęcie i rozwinięcie dorobku Sumerów, powstanie kultury sumero-akadyjskiej
- Akad głównym miastem

Imperium starobabilońskie
- przejęcie zwierzchnictwa nad Mezopotamią za sprawą króla Babilonu Hammurabiego ok. 1792 p.n.e.
- Babilon – centrum polityczno-gospodarczym i kulturalnym imperium
- Hammurabi – twórca kodeksu praw

Imperium asyryjskie
- powstanie na przełomie II i I tysiąclecia p.n.e.
- świetnie zorganizowana armia zawodowa, stosowanie taranów i wież oblężniczych
- najwybitniejszy władca – Tiglatpilesar III
- pałace królewskie w miastach: Niniwa, Nimrud, Chorsabad

Imperium nowobabilońskie
- powstałe w VII w. p.n.e.
- twórca imperium – Nabobolasar
- najwybitniejszy władca, słynny budowniczy – Nabuchodonozor II
- prowadzenie bezwzględnej polityki przesiedleń w celu pozyskania taniej siły roboczej i wyspecjalizowanych rzemieślników
- Babilon przebudowany przez Nabuchodonozora II najwspanialszym miastem imperium

Imperium perskie
- powstanie państwa Medów na przełomie VII i VI w. p.n.e. na Wyżynie Irańskiej
- podboje Cyrusa II Wielkiego i powstanie imperium perskiego w VI w. p.n.e. (obejmującego tereny od Indusu po Morze Śródziemne)
- Dariusz I Wielki organizatorem administracji imperium (podział na satrapie, poczta królewska, złota moneta)
- polityka tolerancji w wieloetnicznym imperium
- wykorzystywanie religii do legitymizacji władzy królewskiej, podobnie jak u większości władców na Bliskim Wschodzie
- brak jednego centrum administracyjnego – stolica tam, gdzie przebywał władca
- szczególne znaczenie miast: Babilonu i Persepolis

Osiągnięcia i wynalazki

Wynalezienie pisma (pismo klinowe).
Udoskonalanie systemów irygacyjnych.
Wynalezienie metody wytwarzania szkła.
Opracowanie techniki wytopu brązu.
Wynalezienie koła.
Rozwój matematyki (stworzenie sześćdziesiętnego systemu liczbowego).
Rozwój astronomii.
Spisanie praw (np. Kodeks Hammurabiego).

Polecane publikacje

Marian Bielicki, *Zapomniany świat Sumerów*, Warszawa 1996.
Marc van de Mieroop, *Hammurabi. Król Babilonu*, Poznań 2016.
Georges Roux, *Mezopotamia*, Warszawa 2018.